

KLUMME:

Evnen til at afkode omverdenen er vigtigere end nogensinde

Af Lisbeth Knudsen

Vi er nødt til at tage opgøret med de kræfter, som har potentialet til at undergrave vores demokrati, vores tro på videnskaben og dokumenterede fakta. Der er brug for medier som Udenrigs, der forklarer og sætter tingene i perspektiv.

Hvis vi nogensinde havde været i tvivl om, hvad en grundig og indsigtsfuld udenrigsdækning betyder for forståelsen af den verden, vi er en del af, så behøver man bare at tænke på udviklingen de seneste fem år.

På hvad det betyder, når verdens mest indflydelsesrige supermagt skifter kurs og bliver lige så uforudsigelig som et tweet – indadvendt og selvtilstrækkelig.

På hvad det betyder, når Kina sætter turbo på sin internationale, strategiske magtposition og jagter både at blive førende klimaforkæmper, global infrastruktur-investor og førende på de mest avancerede, nye teknologier.

Når internationale spilleregler og aftaler og internationale organisationer i et møjsommeligt sammenstrikket multilateralt system pludselig vakler, fordi USA lægger kursen om. Kun for en stund, må vi håbe.

Når en pandemi får verden til at gå i lockdown og lukke grænser for at beskytte sig mod omverdenen.

Når globaliseringen lægges for had og bliver til den økonomiske skurk i stedet for det, der skulle øge den globale velstand, øge handelssamarbejde og kulturel forståelse.

Når antallet af demokratisk funderede lande falder og ikke stiger. Når tech-giganterne kan trække stikket for en demokratisk valgt præsidents adgang til de sociale medier, og militære diktatorer slukker for de sociale medier i Myanmar, når de har behov for at begå et kup, uden at hele verden kigger med.

Når de rige og de fattige lande slås om de vacciner, der skal give os al-

Lisbeth Knudsen er strategidirektør, tidligere chefredaktør, for Mandag Morgen og Altinget. Hun er bestyrelsesformand for Danmarks Medie- og Journalisthøjskole og tidligere ansvarshavende chefredaktør ved Berlingske og koncernchef for Berlingske Media.

le en tro på, at der er en fremtid uden dødsangst, mundbind og restriktioner.

Når økonomien og vores samfund skal genopbygges efter coronaen, og verdens traditionelle konfliktområder får lov til at eskalere, mens vi har travlt med at se den anden vej og redde os selv. Når internationalt lederskab svigter, og det går for langsomt med at realisere klimamålene.

Når medierne af verdens mægtigste leder bliver gjort til fjender af folket og en del af en absurd *fake news*-fortælling, som undergraver vores troværdighed hos den befolkning, vi gerne vil repræsentere.

Mere live-journalistik

Kendskabet til verden omkring os er vigtigere for danskerne at få adgang til end nogensinde, hvis vi skal forstå og tage stilling til det, der sker omkring os.

Udbuddet af udlandsstof er stigen- de, men det har en anden karakter end tidligere. Der er blevet flere nyheds- snacks og mere spotlightjournalistik end helheder.

Udlandsdækningen i Danmark er fortsat kvalificeret og bred i modsætning til situationen i mange andre lande.

På mange måder væver udenrigs- journalistikken sig mere og mere ind i indenrigsdækningen, fordi de problemstillinger, vi står med, er grænseoverskridende. Tag bare klimaet, coronaen, cybersikkerheden, ytrings- friheden på nettet og meget andet som gode eksempler på det.

Vi har fået meget mere grænse- overskridende, kulegravende jour-

nalistisk. Tag hvidvasksager og sager om international skattesvind, hvor danske medier er gået i alliance med udenlandske mediegrupper om frem- ragende afsløringer. Udlandsdæknin- gen i Danmark er fortsat kvalificeret og bred i modsætning til situationen i mange andre lande. Der anvendes i de landsdækkende medier i Danmark stadig ganske mange penge på at have egne korrespondenter og indsigtsfulde kommentatorer på udenrigsstoffet.

Formerne for dækningen har foran- dret sig. Skævhederne i dækningen har ikke forandret sig. Vi ved stadig meget mere om hver enkelt stat og om Kon- gressen i USA, end vi ved om den po- litiske udvikling i Frankrig eller Tysk- land, Sverige eller Norge.

Vi har meget mere live-journalistik fra udlandet – også takket være den kendsgerning, at vi alle sammen er ble- vet til øjenvidner med vores mobilte- lefoner. Tag senest demonstrationerne i Rusland, hvor politiets voldsomme fremfærd er dokumenteret minut for minut eller videoerne fra stormen på Kongressen i USA den 6. januar.

Dygtige udenrigskorrespon- denter kan sætte billederne ind i en kontekst, trykprøve deres ægt- hed og hjælpe os med at forstå, hvad der sker.

Vi har færre egne stationære korre- spondenter, færre journalister på in- ternationale nyhedsbureauer at læne os op ad og mange flere journalister, der optræder som ekspertkilder i de hjemlige studier. Men vi har heldigvis også indsigtsfulde udsendte på stedet, som bidrager med live-reportager fra aktuelle brændpunkter.

Den tydelige forskel er jo, når en fast korrespondent ikke alene kan forklare dagens hovedbegivenhed, men også kan bibringe os en forståelse af de mennesker, den kultur og de politiske tendenser, som råder i det pågældende land eller under den pågældende konflikt. Alt det, som vi ikke bare lige kan Google os til.

Vi har modige, dygtige udlandsreportere, der kan levere de menneskelige aspekter af en konflikt. Jeg tænker lige nu især på Mellemøsten.

Udenrigsdækning per mobil

Gennem det 20. århundrede var kerneopgaven for udenrigsjournalistikken at aflægge vidnesbyrd og rapportere om, hvad der skete – at være på steder, hvor vi andre ikke kunne komme. Korrespondenterne og de udsendte reportere har været vores fortolkere af globale begivenheder og dem, der har skrevet den første kladde til historiebøgerne. Vi har stolet på deres indsigt og afvejning af oplysninger fra mange forskellige kilder.

Nye tendenser har indfundet sig. For det første fortæller folk nu selv deres historier via en række digitale teknologier uden brug af de journalistiske mellemled eller gatekeepere, der tidligere var vigtige for at rapportere og distribuere nyhederne. For det andet har journalister nu selv mulighed for at rapportere om udlandsnyheder uden fysisk at være til stede – ved at analysere tilgængelige feeds af indhold, hvad enten det er live video-feeds fra mobiltelefoner, Twitter-feeds eller blogindlæg. Ved at være i kontakt med lokale kilder og øjenvidner. De kan herefter give det hele et kri-

tisk faktatjek og tilføje mere viden og perspektiv til det, vi ser.

Bekræftelse af ægtheden af disse digitale kilder er blevet en afgørende vigtig del af færdighederne ved international journalistik. Originale og ægte videoer kan nemt blive forvekslet og blandet op med *fakes* og *deep fakes* i en hektisk nyhedsstrøm.

De kilder, man måske troede på i går, kan lede en på vildspor i morgen med en tvivlsom video. Undertrykkende regimer eller andre interessenter har også fundet ud af at bruge de nye teknologier til at blande sig i nyhedsstrømmen på de sociale medier med manipulerede historier.

I denne tidsalder skal traditionelle korrespondenter og nye digitale journalister træne sig i at gennemskue disse enorme mængder af informationer. De skal også lære at bruge sikkerheds- og krypteringsværktøjer, der holder deres arbejde i sikkerhed for hacking og kilderne beskyttet i forhold til at blive udsat for personlige trusler og forfølgelse i deres hjemlande.

Polarisering skaber nye kriser

Et af de områder, som vi af hensyn til demokratiets tilstand bliver nødt til at kaste mere opmærksomhed på, er den polarisering, der sker i mange lande, inklusive vores eget. Hvad enten det handler om QAnon-bevægelsen i USA, De Gule Veste i Frankrig eller Men in Black i Danmark. Der er nogle markante aktivistiske kræfter med forskellige ansigter, som gør aktivt oprør mod et efter deres opfattelse indforstået og magtfuldt flertal, der går ind for klimakamp, vaccinetvang, coronarestriktio-

ner og begrænsninger i den personlige frihed og i ytringsfriheden på nettet.

Konspirationsteoriene kender ingen grænser. De vandrer på tværs af landene og spreder deres alternative fakta. Konspirationsgrupperne er i kraftig stigning i Danmark og har været det hele vejen under coronaen. Men nu breder de sig til andre temaer og udfylder er magtkritisk hul, som medierne skal være opmærksom på. Trump afmonterede mediernes magtkritik ved at gøre dem til en fjende af folket og af ham, og hvad han stod for.

Vi er nødt til at være mange til at tage opgøret med de kræfter, der kommer her med fuld fart, som har potentialet til at undergrave vores demokrati, vores tro på videnskaben og dokumenterede fakta, og på at der ét eller andet sted findes en fornuftig forklaring.

Washington Posts chefredaktør, den nu snart afgående Marty Baron, har sagt meget klogt i et afskedsinterview:

”Objektivitet er ikke det samme som neutralitet,” siger han. ”Det er ikke en slags ’begge sider-isme’, det er ikke en tilstræbt balance. Når vi udfører vores rapportering, så gør vi vores arbejde ordentligt, og er vi tilfredse med det, vi har gjort, så skal vi fortælle folk, hvad vi rent faktisk har fundet ud af. Ikke foregive, at vi ikke har erfaret noget definitivt rigtigt. Ikke præsentere alle sider af en sag som lige rigtige, hvis vi ved, at de ikke er lige rigtige.”

Det her handler om at tage den opgave på os som demokratiets vagthund, vi har som medier. Det handler om at udøve den nødvendige og veldo-

kumenterede magtkritik. Om at sørge for ikke selv at blive en indforstået del af magten. Men til gengæld også udstille dem, der prøver at undergrave demokratiets institutioner og videnskabens resultater ved at skabe frygt, ved at dæmonisere vores demokratiske institutioner, ved at opfinde alternative fakta og ved at dræbe den frie debat på nettet med grove trusler og intimiderende opslag på de sociale medier.

Ikkepolar verden

Det Udenrigspolitiske Selskab og *Udenrigs* har for mig at se en meget stor opgave. En opgave med at hjælpe os med at forstå verden. Ikke i små afskårne nyhedsbidder, men i langsigtede perspektiver og i helheder. Udenrigs har til opgave at vende tilbage til en sag, når nyhedsspotlightet er slukket og draget videre til næste konflikt eller næste krise.

Som FN’s generalsekretær Antonio Guterres har sagt, er vi gået fra en bipolar til en unipolar til en ikkepolar verden, hvor globale magter, hvad enten det er traditionelle venner eller fjender, ikke er i stand til at arbejde sammen. Den mangel på politisk lederskab truer i øjeblikket enhver chance for at finde globale løsninger på mange områder. Om præsidentskiftet i USA ændrer på det, har vi til gode at se. Vi står foran en hel afgørende tid.

De globale magtforhold i dag er meget mere end politik. Behovet for at forstå vores omverden er ikke blevet mindre de seneste fem år.

Som et resultat af COVID-19 er grænser genopstået. Det er lige nu en mid-

lertidig foranstaltning, men vil folk komme til at foretrække den nye status quo? Vil regeringer fortsætte med at blokere eksporten af vigtige medicinske produkter? Eller vil vi indse, at globale pandemier og andre sådanne globale udfordringer kræver globale løsninger og samarbejde? Et tegn på optimisme er niveauet for grænseoverskridende samarbejde i det videnskabelige samfund, når de søger løsninger på den nuværende krise. Og forhåbentlig meget mere grænseoverskridende journalistisk samarbejde.

Mit håb er, at Udenrigs vil kaste sig lige så ambitiøst som hidtil og lige så grundigt som hidtil over at levere vi-

taminer til den udenrigspolitiske debat, til at udvide vores horisont og ikke mindst til at give os flere perspektiver til at forstå verden omkring os. Også som andet og mere end udenrigspolitik med streg under politik. De globale magtforhold i dag er meget mere end politik. Behovet for at forstå vores omverden er ikke blevet mindre de seneste fem år.

○○○

Dette indlæg er i baseret på den tale, som Lisbeth Knudsen holdt i forbindelse med lanceringen af Udenrigs.dk.